

نگاهی به هفتمین اجلاس سران آسیا و اروپا

در هفتمین اجلاس سران آسیا و اروپا که با حضور سران و مقامات بلندپایه ۴۳ کشور عضو، از جمله ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپایی و مقاماتی از کمیسیون اروپایی در پکن برگزار گردید، درباره مهمترین مسایل جهانی، به ویژه بحران اقتصادی اخیر در غرب، بحث و تبادل نظر نمودند. گفت و گو و تبادل نظر درباره وضعیت کشورها، مشارکت آسیا و اروپا در همکاری‌های اقتصادی و تجاری آسیا و اروپا و سرمایه‌گذاری متقابل، توجه به مسأله گردشگری، حفاظت از محیط زیست، گرم شدن کره زمین و تولید انرژی، توسعه پایدار، مناقشه‌های منطقه‌ای، پیشگیری از بلایای طبیعی و همبستگی اجتماعی، از محورهای مورد بحث در اجلاس دو روزه پکن بود.

در نشست سران اروپا و آسیا که به عنوان مهمترین اجلاس در تاریخ مشترک اروپا و آسیا به‌شمار می‌رود، بحران مالی جهانی به عنوان مهمترین چالش کنونی اروپا و آسیا مورد بررسی قرار گرفت. گفت و گو و تبادل نظر درباره وضعیت کشورها، مشارکت آسیا و اروپا در همکاری‌های اقتصادی و تجاری آسیا و اروپا و سرمایه‌گذاری متقابل، توجه به مسأله گردشگری، حفاظت از محیط زیست، گرم شدن کره زمین و تولید انرژی، توسعه پایدار، مناقشه‌های منطقه‌ای، پیشگیری از بلایای طبیعی و همبستگی اجتماعی، از دیگر محورهای مورد بحث در اجلاس دو روزه پکن بود.

اجلاس سران اروپا و آسیا نخستین بار در سال ۱۹۹۶ در بانکوک تشکیل شد. نشست‌های بعدی عبارت بودند از: سال ۱۹۹۸ در لندن، سال ۲۰۰۰ در سئول، سال

هفتمین اجلاس سران آسیا و اروپا در ۸/۸/۳ با حضور سران و مقامات بلندپایه ۴۳ کشور عضو در پکن پایتخت چین گشایش یافت. در اجلاس مذکور، سران و رهبران بلندپایه ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا، ۱۰ کشور عضو اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا موسوم به آسه آن، (متشکل از اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایلند، برونئی، ویتنام، لائوس، میانمار و کامبوج) و کشورهای چین، ژاپن، هند، پاکستان، کره جنوبی، مغولستان و مقاماتی از کمیسیون اروپایی و سازمان‌های مرتبط حضور داشتند. در این اجلاس که دو روز به طول انجامید و ریاست آن را ون جیابائو نخست وزیر چین برعهده داشت، رهبران بلندپایه کشورهای شرکت کننده، درباره مهمترین مسایل جهانی، به ویژه بحران اقتصادی اخیر در غرب، بحث و تبادل نظر نمودند.

۲۰۰۲ در کپنهاگ، سال ۲۰۰۴ در هانوی و سال ۲۰۰۶ در هلسینکی. کشورهای عضو "آسم" که تعدادشان به ۴۳ کشور رسیده است، هر دو سال یکبار برای مشورت در رابطه با مسائل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی گردهم می‌آیند. اجلاس آسم بیشتر جنبه مشورتی داشته و اعضای آن موظف به اجرای آنچه که در بیانیه پایانی می‌آید نیستند.

رهبران آسیا و اروپا اولین روز از نشست مشترک خود را با انتشار یک بیانیه مشترک درباره مقابله با بحران اقتصادی و راه‌های همکاری متقابل در پایتخت چین به پایان رساندند. برخی از محورهای مهم قابل ذکر در بیانیه اجلاس به شرح زیر می‌باشند:

— رهبران حاضر در اجلاس درباره وضعیت بحران اقتصادی و مالی جهان به طور مشروح گفت و گو کرده و بر توسعه مشترک تأکید کردند.

— شرکت کنندگان در اجلاس، از وضعیت اقتصادی جهان ابراز نگرانی کرده و خواستار همکاری آسیا و اروپا برای مقابله با بحران شدند.

— سیستم اقتصادی جهانی باید در سطح وسیعی اصلاح شود. همه شرکت کنندگان در نشست پکن، بر این نکته اذعان دارند که کنترل بنگاه‌های مالی و گردانندگان آنها باید شدت یابد و مسؤولان آنها باید برای ضررها و نابسامانی‌ها بیش از پیش پاسخگو باشند.

— به تأکید رهبران شرکت کننده در اجلاس، رهبران دو قاره اعتقاد دارند همکاری و اتخاذ تدابیر مالی و اقتصادی مؤثر، به حل بحران کمک می‌کند.

— رهبران حاضر در اجلاس، ضمن موافقت بر اینکه صندوق بین‌المللی پول و سازمان‌های مشابه، باید نقش بیشتری در مساعدت به کشورهای آسیب دیده از بحران مالی و اقتصادی جهان، ایفا نموده و برای رسیدن به ثبات

اقتصادی، تلاش بیشتری به خرج دهند، خاطر نشان ساختند که نوآوری و قانونمند کردن سامانه‌های مالی و اجرای سیاست‌های کلان پولی و مالی، به حل این بحران کمک خواهد کرد.

— همه کشورهای جهان باید ضمن ارائه سیاست‌های مشخصی برای حل بحران، شفافیت مالی و پولی را افزایش داده و بر سامانه‌های مالی کاملاً نظارت و مدیریت کنند.

— رهبران دو قاره متعهد شدند تدابیر جامعی برای اصلاح در سامانه‌های پولی و مالی اتخاذ کرده و با یکدیگر برای حل این بحران همکاری نمایند.

— کشورهای عضو "آسم" توافق‌های کنفرانس محیط زیست بالی که در سال ۲۰۰۷ برگزار شد را به رسمیت می‌شناسند و برای تحقق آنها تلاش می‌کنند. در این راستا، کشورهای صنعتی باید مسؤولیت بیشتری بپذیرند و برای محدود کردن گازهای گلخانه‌ای، دست به اقدامات مشخصی بزنند. آنها همچنین باید از نظر مالی و فنی به کشورهای در حال توسعه کمک کنند.

— در بیانیه منتشره، بر نقش مهم نهادهای مالی بین‌المللی برای تثبیت اوضاع اقتصادی جهان تأکید شده است. — اطلاع رسانی و همکاری در بخش‌های مالی و پولی و جلوگیری از مخاطرات مالی و کمک به رشد اقتصادی، از دیگر توافقات طرفین است که در بیانیه نشست به آن اشاره شده است.

— کشورهای عضو "آسم" برای حل بحران مواد خوراکی در جهان نیز مصمم اند. آنها از افزایش بهای کالاهای خوراکی ابراز نگرانی می‌کنند، زیرا این روند، اقداماتی را که تاکنون برای از بین بردن فقر و گرسنگی در جهان صورت گرفته‌اند را از بین می‌برد.

- سران و وزیران امور خارجه کشورهای شرکت کننده در نشست، از برگزاری نشست مالی جهانی در واشنگتن در ۱۵ نوامبر ۲۰۰۸ پشتیبانی نمودند.

ون جیا بائو نخست وزیر چین، طی سخنرانی در اولین روز نشست، همکاری دو قاره برای ارتقای توسعه پایدار را خواستار شد. وی گفت: طرفین باید در زمینه‌های تحقق برنامه توسعه هزاره سازمان ملل و تحولات اقلیمی و امنیت انرژی و برابری اجتماعی همکاری کنند. نخست‌وزیر چین توافق کشورهای ذیربط در اجلاس سران آسیا و اروپا (آسم) برای گسترش همکاری‌ها با جهان را خاطر نشان ساخت و افزود: برطرف کردن مشکل تحولات اقلیمی از جمله توافقات قاره‌های آسیا و اروپاست و این کشورها مسؤولیت‌پذیری زیادی در قبال مسائل جهانی دارند و امیدوار به اجرای تدابیر و مقررات و پیمان‌های جهانی در این خصوص می‌باشند. وی با اشاره به مسأله انرژی گفت: کشورهای عضو آسم باید برای تضمین امنیت انرژی و بهبود ساختار انرژی و استفاده بهینه از منابع و توسعه فناوری‌های ذخیره انرژی و بخش‌های مالی انرژی و فناوری‌های ذیربط با یکدیگر همکاری کنند. وی تأکید کرد: آسیا و اروپا به همکاری‌های بیشتر در قلمروهای آموزش و پرورش، بیکاری، تأمین اجتماعی و پیرشدن جمعیت و بهداشت عمومی نیاز دارند.

سارکوزی رئیس‌جمهور فرانسه و رئیس دوره‌ای اتحادیه اروپایی، در دیدار دو جانبه با رئیس‌جمهوری چین، درخواست نمود که اجلاس پکن به منزله فرصتی برای تدارک اجلاس گروه بیست در واشنگتن در پانزدهم نوامبر باشد. وی خاطر نشان ساخت که اروپا به آسیا، رشد اقتصادی و فناوری و ثبات اقتصادی آن نیاز دارد. وی همچنین طی اظهاراتی در اجلاس مذکور گفت:

کشورهای آسیایی نقش مهمی در نشست واشنگتن خواهند داشت و همه می‌دانند که چین، هند و کره جنوبی و اندونزی، نقش برجسته و مهمی در نشست مذکور خواهند داشت. وی بر نیاز اروپا به کمک کشورهای آسیایی برای حل بحران بازارهای مالی جهان تأکید ورزید و همکاری آسیا و اروپا برای افزایش رشد اقتصادی و اعتمادسازی جهانی را نه یک گزینه بلکه یک وظیفه دانست.

هو جین تائو رئیس‌جمهور چین در ملاقات با روسو رئیس کمیسیون اروپایی با وی که در حاشیه اجلاس پکن صورت گرفت، تقویت روابط با اتحادیه اروپایی را برای پیشبرد صلح و ثبات و موفقیت و خارج کردن جهان از بحران موجود ضروری دانست و گفت: روابط چین با اتحادیه اروپایی، پرمعنا و مهم است و دو طرف باید در مسایل بین‌المللی و در چارچوب اجلاس سران آسیا و اروپا همکاری بیشتری با یکدیگر داشته باشند. وی با اشاره به تمایل چین برای گسترش روابط راهبردی با اروپا افزود: دو طرف باید اصول تقویت روابط را براساس منافع و برابری متقابل دنبال کرده و مناسبات را با نگرش پیروزی متقابل در کنار رایزنی‌ها گسترش دهند. رئیس‌جمهوری چین گفت: پکن مایل به تقویت ارتباطات و مشارکت با اتحادیه اروپایی است و آن را برای حراست از نظام مالی جهان لازم و مساعد می‌داند. در این ملاقات، باروسو با اظهار اینکه بحران مالی موجود و مسأله غلات و مواد غذایی و انرژی و تحولات اقلیمی و تروریسم، تهدیدهایی برای جهان است افزود: اتحادیه اروپایی از تلاش‌های چین برای حل مسایل جهانی تقدیر می‌کند اما مهم این است که جهان به همکاری کامل برای نظم دادن به مشکلات امروز نیاز دارد که در این راستا، چین نقش مهمی برعهده دارد.

بین سال‌ها ی ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۷ فعالیت‌های تجارت خارجی اتحادیه اروپا با ۱۶ کشور آسیایی ۶۰ درصد رشد داشته است. طی هفت سال گذشته صادرات اتحادیه اروپایی به این کشورها از ۱۴۶ به ۲۲۸ میلیارد یورو افزایش یافته است. حال آنکه میزان واردات این اتحادیه از آسیا نیز از ۲۸۵ به ۴۵۹ میلیارد یورو رسیده است. صادرات مهم اتحادیه اروپایی به کشورهای آسیایی شامل هواپیما، الماس، مدارهای الکترونیکی، موتور ماشین و دارو و واردات مهم این اتحادیه از کشورهای آسیایی شامل رایانه به همراه لوازم جانبی، گوشی تلفن و اتومبیل‌های دیجیتالی بوده است. در این تعاملات تجاری، آلمان در هر دو عرصه صادرات و واردات با کشورهای آسیایی، در بالاترین جایگاه قرار داشته است.

براساس توافقی که در نشست مقامات اقتصادی کشورهای چین، کره جنوبی، ژاپن و ۱۰ کشور عضو اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا موسوم به "آسه آن" (موسوم به ۱۰+۳) و در حاشیه اجلاس اروپا-آسیا صورت گرفت، شرکت کنندگان در نشست، برای ایجاد صندوقی با اعتباری بالغ بر ۸۰ میلیارد دلار برای مقابله با پیامدهای بحران مالی غرب متعهد شدند. ۶۴ میلیارد دلار از این اعتبار را سه کشور چین، ژاپن و کره جنوبی تأمین خواهند کرد و مابقی آن (۱۶ میلیارد دلار) را ۱۰ کشور عضو آسه آن تأمین خواهند کرد. طی سال‌های اخیر، همکاری چین و آسه آن، پیوسته گسترش و سطح همکاری طرفین ارتقا یافته و اکنون کشورهای عضو این اتحادیه، چهارمین شریک بزرگ تجاری چین می‌باشند. طرفین همچنین درخصوص ایجاد منطقه آزاد تجاری در سال ۲۰۱۰ به توافق رسیده اند. حجم مبادلات تجاری چین و آسه آن در سه ماهه نخست سال جاری میلادی به یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار رسید و طرفین تلاش

می‌کنند این رقم را به ۲۰۰ میلیارد دلار برسانند. سال ۲۰۰۸ میلادی مصادف با هفدهمین سال برقراری روابط چین و کشورهای عضو آسه آن می‌باشد.

اگرچه بحران مالی در سراسر جهان مهمترین دستور کار اجلاس سران آسیا و اروپا محسوب می‌گردد اما این اجلاس فرصت خوبی برای چین فراهم آورد تا برای تثبیت جایگاه اقتصادی و عرضه قابلیت‌های خود در این قلمرو قدرت نمایی کند. حضور پرشمار رهبران کشورها در هفتمین اجلاس سران آسیا و اروپا باعث شد تا چین بار دیگر پس از المپیک ۲۰۰۸ پکن کانون و محور توجه جهانیان باشد. برای چین اولویت بزرگ کاری این است که بازار خود را بیشتر از گذشته به روی خارجی‌ان، بخصوص در چنین شرایطی به روی کشورهای آسیایی و اروپایی بازکند. اروپا نیز در این شرایط تمایل دارد تا در بازار بزرگ و رو به رشد چین و دیگر کشورهای آسیایی، سرمایه‌گذاری کند. به همین دلیل سرمایه‌گذاری اروپا در آسیا که طبیعتاً اروپا را مقصد اصلی صادرات خود برای آینده می‌داند، از مسایل مهم مطرحه در اجلاس آسم بود. با توجه به این مسایل و بحرانی که گریبان‌گیر غرب به خصوص آمریکا شده، به نظر می‌رسد چین که با برگزاری بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ خود را به عنوان یک قطب مطرح ورزشی جهان به دنیا نشان داد، اکنون نیز فرصت را برای عرضه قدرت اقتصادی خود غنیمت شمرده و می‌کوشد تا از همه ظرفیت‌ها و قابلیت‌های تجاری و اقتصادی و مالی برای رفع بحران مالی جهانی استفاده کند. در این میان اروپایی‌ها هم نسبت به همکاری با چین و دیگر کشورهای آسیایی برای کنار زدن آمریکا و تأثیرگذاری بیشتر در حل و فصل مسایل جهانی بی‌میل نیستند. به همین سبب مانوئل باروسو رئیس کمیسیون اروپا در دیدار خود با هو جین تائو رئیس جمهوری چین در

پکن تأکید کرد مسایل اقتصادی و بحران مالی، تروریسم، حقوق بشر، فقر و غیره از تهدیدهای بزرگ امروز جهان است و چین و اروپا برای حل این چالش‌ها و به خصوص مقابله با بحران مالی جهانی به همکاری نیاز دارند. رئیس کمیسیون اروپایی، همچنین در سخنرانی خود در اجلاس پکن، خواستار اقدام مشترک دو قاره اروپا و آسیا شد. به گفته وی کشورهای شرکت کننده در نشست، نماینده سه پنجم جمعیت جهان و تولید کننده نیمی از تولید ناخالص جهان هستند و اقدام مشترک آنها می‌تواند کارساز باشد و رشد اقتصادی را به جهان بازگرداند.

جمع بندی

هفتمین اجلاس سران کشورهای آسیایی و اروپایی در شرایطی برگزار گردید که بحران اقتصادی، جهان سرمایه‌داری را درنوردیده است. این بحران باعث درگیر شدن کشورهای نظام سرمایه‌داری برای یافتن راه‌حلی برای پایان دادن به این معضل گردیده و شاید به همین دلیل باشد که موضوع اصلی تمام نشست‌ها از جمله اجلاس سران اروپا و آسیا، به بررسی عوامل بروز این بحران تبدیل شده است. بر همین اساس، موضوع اصلی مورد بحث اجلاس سران کشورهای آسیایی و اروپایی نیز مسأله بحران اقتصاد جهانی بود. با توجه به اینکه کشورهای یاد شده، ۶۰ درصد جمعیت جهان و ۶۰ درصد ارزش تجارت جهانی را در اختیار دارند، از این رو اجلاس مذکور و مشارکت آنها بسیار مهم و سرنوشت ساز ارزیابی گردید. اما آنچه که اجلاس پکن را از سایر نشست‌هایی که در این مورد برگزار شده است، متفاوت می‌کرد، نگاه

کشورهای اروپایی به نقش کشورهای شرق آسیا در ایجاد و حل بحران نظام مالی بین‌المللی است. زیرا کشورهای اروپایی با دو دیدگاه و انگیزه، این موضوع را در ارتباط با نقش کشورهای آسیایی به بحث گذاشتند (۱) نادیده انگاشتن ارزش‌های سرمایه‌داری از سوی کشورهای شرق آسیا (۲) هماهنگ‌سازی کشورهای آسیایی با اروپا و غرب.

گرچه مبدأ بحران مالی سرمایه‌داری، ایالات متحده آمریکا بود اما با فراگیر شدن آن به سوی کشورهای اروپایی و سپس آسیا، مشکلات و کاستی‌های نظام سرمایه‌داری نمایان شد. در این میان کشورهای اروپایی پس از ناتوانی در حل مشکل، مسأله را در میان کشورهای آسیایی جست‌وجو کردند و به دنبال آن، آنچه که مورد توجه و اتهام قرار گرفت نادیده انگاشتن ارزش‌های سرمایه‌داری و انتخاب شیوه‌های غیرمتعارف از سوی کشورهای آسیایی به ویژه شرق آسیا در اعمال و اجرای الگوهای نظام سرمایه‌داری بود. بر این اساس، سقوط ارزش سهام کشورهای مذکور و به دنبال آن سقوط ارزش پول آنان نتیجه عملکرد ناقص در پیروی و اجرای الگوهای غربی تعبیر شد که به گونه‌ای باعث گسترش بحران شده است. مأموریت اتحادیه اروپایی در نشست اروپا و آسیا در پکن را آن گونه که رئیس‌جمهور فرانسه نیز در نشست ۸۷/۷/۳۰ پارلمان اروپایی تصریح کرد، بایستی در متقاعد کردن قدرت‌های آسیایی برای مشارکت در طرح اصلاح نظام سرمایه‌داری جهانی (طرحی که به زعم وی بایستی مورد توجه اروپا باشد)، جستجو نمود.

رضا بهمنش

اداره نهادهای بین‌المللی

وزارت امور خارجه